

Bladloppan *Spanioneura fonscolombii* Foerster (Hemiptera: Psylloidea) ny för Sverige

CARL-AXEL GERTSSON

Gertsson, C-A.: Bladloppan *Spanioneura fonscolombii* Foerster (Hemiptera: Psylloidea) ny för Sverige. [The jumping plant-lice *Spanioneura fonscolombii* Foerster (Hemiptera: Psylloidea) new to Sweden.] – Entomologisk Tidskrift 136 (4): 162-164. Uppsala, Sweden 2015. ISSN 0013-886x.

The first record in Sweden and in the Nordic countries of the jumping plant-lice, *Spanioneura fonscolombii* Foerster is reported. Both males and females were first caught in Malaise-traps during the years 2011 and 2012. The traps were situated in a limestone quarry by the city of Malmö in the southernmost Sweden. Further collections showed that the species is very common on box (*Buxus sempervirens*) in the southern provinces of Sweden up to the cities of Stockholm and Uppsala, 59° N, 18° E.

Carl-Axel Gertsson, Murarevägen 13, SE-227 30 Lund.
E-mail: carlaxel.gertsson@gmail.com

Vid genomgång av Malasiefällematerial från Limhamns kalkbrott fann jag både honor som hanar av bladloppan *Spanioneura fonscolombii* Foerster. Arten är ny för såväl Sverige som för övriga Nordiska länder. Den nya arten lever monofagt på bladen av buxbom (*Buxus sempervirens*) och är därmed den andra bladloppan i landet på denna värdväxt. Vi har länge känt till buxbombladloppan *Psylla buxi* (L.) i landet. Det är inte ofta vi hittar nya arter för landet av denna insektsgrupp. Senast var det fynd av mistelbladloppan *Cacopsylla visci* (Curtis) från Uppland, Västmanland och Småland, 2007-2008 (Struwe m.fl. 2009). Inklusive dessa två arter har vi i landet hittills påträffat 93 arter av bladloppor (Ossiannilsson 1992).

De närmaste släktingarna till bladloppor är bladlöss (Aphidoidea), mjöllöss (Aleyrodoidea) och sköldlöss (Coccoidea). Dessa bildar tillsammans underordningen Sternorrhyncha. Bland bladlopporna finns i vårt land två familjer: Psyllidae (rundbladloppor) och Triozidae (spetsbladloppor).

Bladloppornas storlek varierar från drygt 1 mm till drygt 5 mm. Bakbenen utgör kraftiga hoppben. Många arter är specialiserade på en värdväxt (monofaga) eller nära besläktade växtarter (oligofaga). I likhet med många andra växtlöss livnar de sig på att suga växtsafter och en del arter utsöndrar gott om honungsdagg (Gullan & Cranstone 2005, Hodkinson & White 1979, Ossiannilsson 1992). Många arter bildar också intressanta gallbildningar (Coulianos & Holmåsén 1991).

Fynduppgifter och fyndlokaler

Materialet från malasiefällorna Limhamn bestod av fyra honor och två hanar. Materialet som jag undersökte var infångat från mitten av juli till slutet av november 2011 och mars 2012. Någon buxbom finns ej i kalkbrottet (Wirén 2010). Däremot förekommer gott om buxbomhäckar i dess omgivning, exempelvis Limhamns kyrkogård, se nedan.

Identifieringen av den nya arten gjordes i början av februari 2015. En given fråga var om arten

Figur 1. *Spanioneura fonscolombii* Foerster. Hane. En ny art av bladloppa för Sverige som lever på buxbom. Foto: C.-A. Gertsson.

Spanioneura fonscolombii Foerster. Male. A new jumping plant-lice to Sweden on box. Photo: C.-A. Gertsson.

Figur 2. *Psylla buxi* (L.). Hane. En bladloppa som också lever på buxbom, men som vi haft länge i landet. Foto: C.-A. Gertsson.

Psylla buxi (L.). Male. The species common since long time in Sweden on box. Photo: C.-A. Gertsson.

fanns på flera platser. Därför undersökte jag genast ett stort bestånd av buxbom i St. Larsparken i Lund, 10.02.2015. Här fanns gott om såväl honor som hanar av den eftersökta arten. Därefter inventerade jag ytterligare 24 lokaler och fann arten på samtliga: **Skåne**: Lund, villaträdgård västra stadsdelen 10.02; Sandby kyrkogård 12.02; N. Fäladen, 03.03 (leg. K. Johnsson); Ö. Kyrkgården; Botaniska trädgården, 09.03; Landskrona, Häljarp, Scoutvägen, 15.03 (leg. C. Fägerström), 26.03; Glumslöv, kyrkogård, 06.04; Kristianstad, Huaröd, kyrkogård; Hörby, Långaröd, kyrkogård, 26.03; Malmö, Limhamns kyrkogård 30.3; Simrishamn, Kivik, 28.06; Lomma, Alnarpsparken, 22.07; **Blekinge** (från kyrkogårdar), Karlshamn, Åryd, 06.07; Karlskrona, Lösen, 06.07; **Småland** (från kyrkogårdar), Kalmar, Hossmo, 06.07; Lessebo, Hovmantorp, 17.07; **Öland** (från kyrkogårdar), Borgholm, Gärdslösa, 06.07; Långlöt, 07.07; Runsten, 07.07; Mörbylånga, N. Möckleby, 07.07; Vickleby, 07.07; Toroslunda, 09.07; **Uppland**, Stockholm, Bergianska trädgården, 09.04 och 20.04 (leg. A. Egerström); Skogskyrkogården 20.10; Uppsala, Botaniska trädgården 20.10. Samtliga fynd är från 2015.

Bladloppan fanns både på smal- (*B. semper-virens* f. *angustifolia*) och storbladig buxbom (*B. sempervirens* f. *bullata*). Under den studerade perioden fanns adulta individ under feb-

ruari-april och juli-november, men under maj-juni försvinner de. Den tiden finner man endast buxbombladloppan, *Psylla buxi* (L.).

Sammanfattningsvis tycks arten vara mycket allmänt förekommande. Den finns ej omnämnd i Fauna Ent. Scand. som en möjlig framtida art för landet (Ossiannilsson 1992). Bladloppan finns ej med i de omfattande samlingarna av F. Ossiannilsson och G. Gillerfors i Biologiska museet, Lund.

Biologi och utseende

S. fonscolombii tillhör familjen Psyllidae (rundbladloppor). Man är osäker om den övervintrar som ägg eller adult (Hodkinson 2009). Med ledning av de svenska fynden, där hanar påträffades under perioden 01-29.11.2011 och 29.02-30.03.2012, är det troligt att den övervintrar som adult.

Kroppen är gul- eller grönaktig med ljusa ben. Antennens sista led är mörkbrun. Vingarna, något spetsiga, är svagt gulaktiga med en koncentration av fyra karakteristiskt mörka partier i kanten ("radular spinules"). Vingribban radius mynnar ungefär mitt i vingspetsen (Foerster 1848, Hodkinson & White 1979) (Fig. 1). Vår vanliga art, buxbombladloppan, *Psylla buxi* (L.), som orsakar karakteristiskt skålformade blad, övervintrar i 1:a larvstadiet. Färgen hos denna art varierar från ljusgrön till ljusgul. Vingarna är färglösa eller gulaktiga och saknar

de mörka partierna i vingkanten. De har en mera rund form än hos föregående art (Ossiannilsson 1992) (Fig. 2). Endast dessa två nämnda arter av bladlöpbor är funna på buxbom i Sverige.

S. fonscolombii har spridit sig norrut i England och till och med blivit vanligare än *P. buxi* (O'Connor & Malumphy 2011).

Huruvida denna nya art för landet ger samma skadebild som *P. buxi* har varit svårt att avgöra vid inventeringen, då båda arterna förekommer samtidigt.

Bladlöpboras utbredning

Arten har påträffats i Belgien, England, Frankrike, Italien, Luxemburg, Spanien, Schweiz, Slovenien och USA (O'Connor & Malumphy 2011, Ouvrard 2015). Den har sitt ursprung från Medelhavsområdet (Wittenberg 2005). Denna art utgör ytterligare ett exempel hur vi, förmodligen genom handel, får in nya arter från kontinenten (Gertsson 2011, 2014). Då förhållandevis få entomologer har studerat denna grups utbredning i vårt land, kan den helt enkelt också ha blivit förbisedd.

Värdväxtens utbredning

Buxbom hör hemma i Sydeuropa, västra Asien samt i Nordafrika (Brander 2010). I Sverige finns den odlad från växtzon 1 till 4. Vissa härdiga kloner har påträffats i norduppländska kyrkogårdar i zon 4-5. Om växten skall klara ett kärvt klimat så långt norrut måste den vara planterad på sandig eller grusig jord som snabbt torkar upp på eftersommaren. Därmed har tillväxten avslutats och invintringen kan påbörjas (pers. medd. T. Lagerström).

Tack

Ian D. Hodkinson; School of Biological and Earth Sciences, Liverpool John Moores University, England har vänligen verifierat artbestämningen. Ett hjärtligt tack för insamlingshjälp till A. Egerström, Bergianska trädgården, Edvard Anderssons växthus, Stockholms universitet, K. Johnsson och C. Fägerström, Biologiska museet, Lunds universitet. Tack även till T. Lagerström i Uppsala för värdefulla uppgifter om buxbom.

Litteratur

- Brander, P.E. 2010. Traer og buske. I by og land. Økologi, fysiologi, morfologi, klima og dyrkning. – Forlaget Grønt Miljø.
- Coulianos, C.-C. & Holmåsén, I. 1991. Galler. En fälthandbok om gallbildningar på vilda och odlade växter. – Interpublishing, Stockholm.
- Foerster, A. 1848. Uebersicht der Gattungen und Arten in der Familie der Psylloden. – Verhandlungen des Naturhistorischen Vereins der Preussischen Rheinlande 5: 65-98.
- Gertsson, C.-A. 2011. Fynd av kontinental och kosmopolitiska sköldlusarter (Hemiptera, Coccoidea) i Sydsvetige. – FaZett 24: 25-29.
- Gertsson, C.-A. 2014. Hortensiasköldlusen, *Pulvinaria hydrangeae* Steinweden, en ny invasiv insekt funnen i Skåne (Hem. Coccoidea). – FaZett 27: 29-31.
- Gullan, P.J. & Cranstone, P.J. 2005. The Insects. An outline of entomology. 3rd edition. – Blackwell.
- Hodkinson, I.D. 2009. Life cycle variation and adaptation in jumping plant lice (Insecta: Hemiptera: Psylloidea): a global synthesis. – Journal of Natural History 43: 65-179.
- Hodkinson, I.D. & White, I.M. 1979. Homoptera. Psylloidea. – Handbook for the identification of British insects. Vol. II. Part 5 (a).
- O'Connor, J.P. & Malumphy, C. 2011. A review of the Irish jumping plant-lice (Hemiptera: Psylloidea). – Bulletin of the Irish Biogeographical Society 35: 21-63.
- Ossiannilsson, F. 1992. The Psylloidea (Homoptera) of Fennoscandia and Denmark. – Fauna Entomologica Scandinavica. Vol. 26.
- Ouvrard, D. 2015. Psyl'list - The World Psylloidea Database. – <http://www.hemiptera-databases.com/psyllist> - searched on 23 January 2015.
- Struwe, I., Gertsson, C.-A. & Coulianos, C.-C. 2009. För Sverige nyupptäckta insekter monofaga på mistel: bladlöpbor *Cacopsylla visci* (Curtis, 1835) (Hemiptera, Psyllidae) och skinnbaggen *Pinalitus viscicola* (Puton, 1888) (Hemiptera, Miridae). – Ent. Tidskr. 130: 155-160.
- Wirén, M. 2010. Naturreservat Limhamns kalkbrott. Skötselplan. – Malmö stad. Gatukontoret.
- Wittenberg, R. (ed.). 2005. An inventory of alien species and their threat to biodiversity and economy in Switzerland. – CABI Bioscience Switzerland Centre report to the Swiss Agency for Environment, Forests and Landscape. The environment in practice no. 0629.